

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/169/2023
Identifikačné číslo spisu:	4119206946
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4119206946.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ C. D., narodeného W. 2/ Z. D., narodeného W. 3/ Q. D., narodeného W., žalobcovia 2/ a 3/ zastúpení zákonným zástupcom C. D., narodeným W. žalobcovia 1/ až 3/ zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s.r.o., Bratislava, Záhradnícka 51, IČO: 47234318, proti žalovanej obchodnej spoločnosti KOMUNÁLNA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefánikova 17, IČO: 31595545, zastúpenej advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Bratislava, Šoltésovej 7325/14, o náhradu nemajetkovej ujmy s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25C/21/2019, o dovolaní žalobcov 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 7. júna 2023 sp. zn. 5Co/51/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 7. júna 2023 sp. zn. 5Co/51/2022 v jeho zamietajúcej časti a vo výroku o náhrade trov konania z r u š u j e a v e c m u v zrušenom rozsahu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 25.1.2022 č. k. 25C/51/2019-239 pri právnom posúdení podľa § 100 ods. 1, § 101, § 11, § 13 ods. 1 až 3, § 116, § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej iba „OZ“), čl. 1 ods. 2, čl. 3 ods. 1 Smernice Rady č. 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti čl. 1 ods. 1 Smernice Rady č. 90/232 EHS zo 14. mája 1990 tretia smernica o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, čl. 36 Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, § 4 ods. 1, 2 písm. a) a § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z., o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej iba „PZP“), žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 10.000 eur za smrť G. a sumu 7.500 eur za smrť Z. D., do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.). V rámci výrokovej časti II. bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ z titulu nemajetkovej ujmy suma 5.000 eur za smrť G. D. a suma 4.000 eur za smrť T. do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Výrokovou časťou III. rozsudku zaviazal súd žalovanú zaplatiť žalobcovi 3/ z

titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 2.000 eur za smrť G. D. a sumu 2.000 eur za smrť Z. D. do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku súd podanú žalobu zamietol (výrok IV.). Žalovaná bola zaviazaná zaplatiť Okresnému súdu Nitra súdny poplatok v sume 1.770 eur v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok V.). Žalobcom 1/ až 3/ voči žalovanej bola priznaná plná náhrada trov konania z priznanej sumy.

1.1. Súd prvej inštancie s poukazom na vykonané dokazovanie mal za preukázané, že žalobcovia 1/ až 3/ sú osobami blízkymi vo vzťahu k poškodeným v zmysle § 116 OZ, pretože žalobca 1/ bol synom poškodenej G. a bratom poškodenej Z. D.. Žalobcovia 1/ a 2/ boli vnukmi poškodenej G. D. a synovcami Z. D.. V konaní bolo ďalej preukázané, že obidve poškodené zahynuli v dôsledku protiprávneho konania vodiča, ktoré bolo trestným činom, za ktorý bol vodič právoplatne odsúdený. V konaní bolo preukázané, že zásah do práva na ochranu súkromia bol takého rozsahu, že podľa § 13 ods. 2 OZ majú žalobcovia právo na náhradu ujmy v peniazoch. Protiprávnym konaním vodiča bola narušená celistvosť a integrita celej ich rodiny, ktoré následky sú permanentné a nenapraviteľné.

1.2. Samotný žalovaný návrh žalobcu znejúci na zaplatenie spolu sumy 30.000 eur (20.000 eur a 10.000 eur) z titulu náhrady nemajetkovej ujmy, súd pri akceptovaní záverov vykonaného dokazovania považoval za dôvodný, avšak nie v plne uplatnenej výške. Napriek veľkej vzdialenosti pobytu medzi žalobcom 1/ a obidvoma poškodenými títo udržiavali pravidelný a intenzívny kontakt, boli si blízki a boli si navzájom aj oporou. Smrťou poškodených žalobca 1/ prišiel o matku a zároveň aj o jedínú sestru, pričom mu zostal iba otec, ktorý pre pocit veľkej straty a samotný celý rok po predmetnej nehode žil so žalobcom 1/ v spoločnej domácnosti. Súd pri výške nemajetkovej ujmy u žalobcu 1/ podľa § 13 ods. 2 OZ prihliadol na závažnosť vznikutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, pričom mal za to, že výška sumy požadovaná žalobcom 1/ z titulu náhrady nemajetkovej ujmy je dôvodná po sumu 10.000 eur. V danom prípade museli byť zohľadnené okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, a to predovšetkým to, že vodič autobusu dopravnú nehodu nespôsobil úmyselne, že napriek blízkemu vzťahu žalobcu 1/ s poškodenými títo nežili v spoločnej domácnosti, nežili v tom istom štáte a pre väčšiu vzdialenosť medzi nimi bol ich vzájomný kontakt menej intenzívny. Súd zároveň prihliadol aj k tomu, že poškodená G. D. bola osobou vyššieho veku, a preto napriek jej náhlej smrti táto skutočnosť nebola až tak tragického charakteru, akoby tomu bolo v prípade smrti mladšej osoby alebo dieťaťa, ktorí majú ešte celý svoj život pred sebou. Všetky vyššie uvedené okolnosti týkajúce sa vzniku dopravnej nehody, intenzity vzťahu ako aj veku poškodenej G. D., ktorá mala v čase smrti 68 rokov, nesporne majú vplyv na určenie výšky nemajetkovej ujmy, ktoré zohľadnil súd. Žalobcovi 1/ požadovanú sumu 30.000 eur súd nepovažoval za dôvodnú a v tejto súvislosti poukázal na to, že súdy priznávajú oveľa nižšie sumy za stratu blízkeho človeka, ktorý napríklad zomrel v mladom veku, resp. išlo o dieťa, manžela alebo inak blízku osobu, na ktorú boli pozostalí príbuzní odkázaní vo všetkých oblastiach života. V prípade žalobcu 1/ bol preto prvoinštančný súd toho názoru, že za smrť jeho matky G. D. je primeraná suma 10.000 eur a za smrť Z. D., t. j. sestry žalobcu 1/ je zasa primeraná suma 7.500 eur. To, že vodič riadil autobus v čase, v ktorom nebol schopný dostatočne venovať sa situácii v cestnej premávke kvôli únave a iným faktorom, súd pri priznaní konkrétnej výšky, uvedené voči žalovanej nezohľadnil. Za každú nehodu okrem vis maior je niekto zodpovedný porušením právnej povinnosti, ktorej bolo možné predísť, pričom tak nemôže ísť o dôvod navyšujúci požadovanú finančnú ujmu. Na rozdiel od tvrdenia žalobcov podľa odôvodnení rozhodnutí Okresného súdu Rožňava (sp. zn. 3T/109/2019) a Krajského súdu v Košiciach (sp. zn. 6To/27/2020) v danom prípade vodič uznal vinu a prejavil ľútosť. Ohľadom žalobcu 1/ v prípade požadovanej nemajetkovej ujmy za úmrtie jeho sestry Z. D., súd zdieľal ten záver, že ide o vedľajšiu osobu v príbuzenskom pomere, a to aj napriek jej mladšiemu veku s prihliadnutím na intenzitu vzťahov, preto žalobcovi 1/ priznal nižšiu sumu ako v prípade odškodnenia úmrtia matky.

1.3. Pokiaľ ide o žalobcov 2/ a 3/, tak títo zhodne požadovali zaplatenie sumy po 20.000 eur s tým, že poškodená G. bola ich stará matka a poškodená Z. D. bola ich tetou. Obidvaja žalobcovia tvrdili, že ich vzťah k obidvom poškodeným bol kvalitný, intenzívny a blízky, čo v spore preukazovali predložením fotografií zo spoločných výletov a spoločne strávených chvíľ. Taktiež aj poškodená Z. D. venovala svoju knižnú prvotinu žalobcovi 2/. Žalobcovia 2/ a 3/ sa odvolávali na potencialitu ich vzájomného vzťahu a predpoklad jeho ďalšieho vývoja. Súd akceptoval, že vzťah žalobcov 2/ a 3/ voči G. D. ako k ich starej mame mal svoju kvalitu už iba z podstaty príbuzenstva a vzájomného kontaktu, avšak sa nestotožnil s tým, že požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch by mala nahrádzať stratu tohto vzťahu do

budúcnosti. Vzťahy do budúcnosti totiž nemožno predpovedať, pričom by mohli nastať aj také skutočnosti, ktoré by nezakladali žiaden dôvod pre priznanie nemajetkovej ujmy. V prípade žalobcov 2/ a 3/ bolo potrebné diferencovať medzi vzťahom žalobcu 2/ a vzťahom žalobcu 3/ voči poškodenej starej matke a poškodenej tete. Maloletý žalobca 2/ mal v čase smrti obidvoch poškodených 8 rokov a maloletý žalobca 3/ mal 5 rokov. Nesporným v tejto súvislosti zostáva to, že smrť poškodených zasiahla aj tieto dve osoby, avšak zásah do ich osobnostných práv nepovažoval súd do takej miery, aby ho bolo potrebné zmierniť priznaním nemajetkovej ujmy pre každého z týchto žalobcov po 20.000 eur (10.000 + 10.000). S prihliadnutím na vyšší vek žalobcu 2/ oproti žalobcovi 3/ posúdil prvoinštančný súd vzťah žalobcu 2/ voči poškodeným ako intenzívnejší, a preto aj zásah do jeho osobnostných práv považoval za závažnejší s priznaním náhrady nemajetkovej ujmy vo vzťahu k poškodenej starej matke G. D. vo výške 5.000 eur a vo vzťahu k poškodenej tete Z. D. vo výške 4.000 eur. Ohľadom starej mamy bola zohľadnená priama príbuzenská línia cez jedného príbuzného, predsa len stále budúci sa vzťah s prihliadnutím na vek tohto žalobcu a zároveň aj to, že spolu nežili, aj keď voľný čas čiastočne trávili aj spolu. S poukazom na tieto dôvody priznaná výška nemajetkovej ujmy nemohla byť taká ako bola priznaná vo vzťahu matky a syna, resp. brata a sestry. V prípade žalobcu 2/ a jeho nebohej tety bol súd toho názoru, že vzhľadom na predložené a vykonané dôkazy je tento vzťah intenzívnejší. Maloleté dieťa vo veku 5 rokov ešte nemá vytvorené také osobnostné väzby ako dospelý človek, a preto aj vnímanie straty blízkeho človeka z jeho strany je úplne v inom rozsahu a ponímaní ako je tomu napr. v prípade žalobcu 1/ alebo žalobcu 2/. Nie totiž každý príbuzenský vzťah automaticky zakladá nárok na priznanie nemajetkovej ujmy, pretože takýto nárok je potrebné preukázať. Medzi žalobcom 3/ a jeho nebohrou starou matkou a tetou bol vzťah odôvodňujúci priznanie nemajetkovej ujmy, avšak samotný žalobca 3/ neosvedčil takú intenzitu tohto vzťahu, aby mu súd najmä s poukazom na nízky vek priznal žalobou uplatnenú výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie preto priznal žalobcovi 3/ náhradu nemajetkovej ujmy vo vzťahu k poškodenej G. vo výške 2.000 eur a vo vzťahu k poškodenej Z. vo výške 1.000 eur.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalobcov a žalovanej, rozsudkom zo 7. júna 2023 sp. zn. 5Co/51/2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a II. zmenil výrokom I. tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 1/ titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 15.000 eur za smrť G. D. a sumu 7.500 eur za smrť Z. D., a to do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 2/ titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 3.000 eur za smrť G. D. a sumu 2.000 eur za smrť Z. D., a to do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Výrokom II. v napadnutom výroku III. a v zvyšnej časti zamietajúceho výroku IV. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Výrokom III. odvolanie žalovaného voči napadnutému výroku V. odmietol. Výrokom IV. žalobcom 1/ až 3/ priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % z priznaných súm. Dôvodom pre aplikáciu ust. § 388 CSP vo vzťahu k napadnutému rozsudku, ktorá sa prejavila v zmene jeho výrokov I. a II. bol odlišný právny názor odvolacieho súdu v porovnaní s právnym názorom súdu prvej inštancie v súvislosti s priznaním výšky náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v eurách pre žalobcov 1/ a 2/. Vo vzťahu k žalobcovi 3/ odvolací súd ohľadom priznania výšky náhrady nemajetkovej ujmy napadnutý rozsudok podľa § 387 ods. 1 CSP z dôvodu jeho vecnej správnosti potvrdil pri preukázanom základe uplatneného žalobného nároku.

2.1. Pokiaľ ide o žalobcu 1/ ako syna usmrtenej G. D., v tomto prípade pri zohľadnení špecifik danej prejednávanej veci a zároveň aj existencie blízkeho príbuzenského vzťahu v priamom rade (syn a matka) odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie tento zásah do rodinného života žalobcu 1/ a tým aj do jeho súkromia ohodnotil z finančného aspektu sumou 15.000 eur (súd prvej inštancie sumou 10.000 eur), a to z titulu náhrady nemajetkovej ujmy. V súvislosti s určením výšky tejto sumy odvolací súd v prvom rade akceptoval pretrhnutie rodinného zväzku medzi jediným synom a matkou, ktorý bol pred inkriminovanou dopravnou nehodou medzi týmito osobami udržiavaný v pravidelnom kontakte. Pokiaľ ide o výšku priznaného nároku ohľadom nemajetkovej ujmy žalobcovi 1/ v sume 7.500 eur (súd prvej inštancie mu tiež priznal 7.500 eur) za smrť jeho sestry Z. D., tak v danom prípade odvolací súd zohľadnil jednak súrodenecký vzťah medzi týmito subjektmi, ktorý možno subsumovať pod obsah ust. § 116 OZ a najmä to, že žalobca 1/ mal iba jedného súrodenca. Na margo korekcie nároku nemajetkovej ujmy priznaného žalobcovi 2/ za úmrtie jeho starej matky súdom prvej inštancie v sume 5.000 eur na výšku tohto nároku v sume 3.000 eur priznaného žalobcovi 2/ odvolacím súdom je potrebné uviesť, že

takéto zníženie sa odvíja jednak od charakteru príbuzenského vzťahu medzi týmito žalobcom a obidvoma usmrtenými osobami pri predmetnej dopravnej nehode. Aj keď možno spomínaný príbuzenský vzťah subsumovať pod obsah ust. § 116 OZ, tak vo vzťahu k usmrtenej G. D. je žalobca 2/ blízkou osobou, ktorá vzhľadom na svoj vek v čase dopravnej nehody (8 rokov) z hľadiska vlastných vnemov a pocitov úmrtie svojej starej matky vnímal v podstatne nižšej miere ako to bolo v prípade jeho otca, t. j. žalobcu 1/. V prospech priznania nemajetkovej ujmy vo výške 3.000 eur žalobcovi 2/ za smrť G. D. svedčí aj samotná frekvencia stretávania sa týchto dvoch osôb, ktorá vzhľadom na vzájomnú vzdialenosť trvalých bydlísk (Západné Čechy a Východné Slovensko) nebola pravidelná. Takisto aj vybudovaná citová väzba navzájom medzi týmito dvoma osobami predovšetkým s ohľadom na 8-ročný vek žalobcu 2/ v čase dopravnej nehody nedosahovala tú kvalitu, ako v prípade vzťahu žalobcu 1/ a jeho nebohej matky. Pokiaľ ide o stanovenie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 2.000 eur pre žalobcu 2/ z titulu smrti jeho tety Z., tu odvolací súd okrem špecifik prejednávanej veci takisto bral zreteľ na obsah ust. § 116 OZ, podľa ktorého vzniknutý príbuzenský vzťah medzi týmito dvoma osobami nemá takú intenzitu a kvalitu ako v prípade rodinného vzťahu medzi žalobcom 1/ a jeho nebohou matkou a sestrou založeného v jednej línii, pričom ide o vzťah medzi blízkymi osobami. V prípade žalobcu 3/ a jemu určenej výšky náhrady nemajetkovej ujmy za úmrtie G. (starej matky) v sume 2.000 eur ako aj určenej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 1.000 eur tomuto žalobcovi za úmrtie Z. D. (jeho tety) sa odvolací súd plne stotožňuje s odôvodnením priznania obidvoch týchto súm žalobcovi 2/, na ktoré odôvodnenie v ďalšom odkazuje (§ 387 ods. 2 CSP).

2.2. Za neopodstatnenú vzhliadol odvolací súd námietku žalovaného týkajúcu sa tej skutočnosti, že odôvodnenie napadnutého rozsudku sa vôbec nezmieňuje o danosti príčinnej súvislosti v prejednávanej veci. Súd prvej inštancie totiž v rámci bodu 25. odôvodnenia napadnutého rozsudku okrem iného uviedol, že vodič svojím konaním neoprávnene zasiahol do práva žalobcov na ochranu ich súkromia a rodinného života, spôsobil im ujmu, čím je medzi jeho konaním a ujmou na strane žalobcov daná príčinná súvislosť.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu v jeho zamietajúcej časti podali dovolanie žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, navrhujúc napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Namietali, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ako prvé dovolatelia namietali, že odvolací súd nedodržiaval povinnosť viazanosti odvolacími dôvodmi v zmysle § 380 ods. 1 CSP, keď zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. tak, že žalobcovi 2/ priznal sumu o 4.000 eur menej než súd prvej inštancie, pričom však žalovaná v odvolaní nijako nenamietala priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy, namietala len nedostatok príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou a vznikom nemajetkovej ujmy žalobcov. Odvolací súd tak nad rámec odvolacích dôvodov, v rozpore so zásadou rovnosti zbraní posudzoval výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Žalobcovia zároveň nemali možnosť argumentačne reagovať na zamýšľanú zmenu, postup odvolacieho súdu považujú za prekvapivý. Odvolací súd sa ďalej nijako nevysporiadal s argumentom potenciality a straty šance žalobcov 2/ a 3/ rodinný vzťah rozvíjať (časť II.II. odvolania žalobcov). Odvolací súd rovnako nijako nereagoval na odvolacie námietky obsiahnuté v časti I. odvolania týkajúce sa otázky vyhodnotenia postoja škodcu k nehode, ako aj v časti II.III. odvolania týkajúce sa nezohľadnenia okolností, za ktorých došlo k porušeniu práva. Dovolatelia namietali skutkový záver o prejavenej ľútosti zo strany škodcu, čo malo vplyv aj na posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, s poukazom na správanie škodcu po predmetnej nehode, spočívajúcej v obchádzaní uloženého trestu. Odvolací súd nijako nezareagoval ani na rozhodnutia krajských súdov predložené v časti II.I. odvolania, týkajúce sa výšky náhrady nemajetkovej ujmy žalobcu 1/, požadované sumy 20.000 eur za smrť rodiča a 10.000 eur za smrť súrodenca sú štandardnými sumami odškodnenia.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj

dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania, (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnené uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *García Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

17. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho

odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu, (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom), odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Dovolatelia namietali, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že odvolací súd sa nijako nevysporiadal s ich odvolacou argumentáciou, konkrétne s argumentom potenciality a straty šance žalobcov 2/ a 3/ rodinný vzťah rozvíjať (časť II.II. odvolania žalobcov), s otázkou vyhodnotenia postoja škodcu k nehode (časť I. odvolania), s otázkou nezohľadnenia okolností, za ktorých došlo k porušeniu práva (časť II.III. odvolania), ako ani s poukazom na rozhodnutia krajských súdov predložené v časti II.I. odvolania, týkajúce sa výšky náhrady nemajetkovej ujmy žalobcu 1/.

20. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je jednoznačne zrejmé, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal vyššie uvedenými odvolacími námietkami žalobcov, na odvolacie argumenty žalobcov, hoci ich odvolací súd v bodoch 15. - 19. jasne uviedol, nijako konkrétne nereagoval, neposkytol na ne žiadnu odpoveď.

21. Vzhľadom na to, že v preskúvanom rozsudku odvolacieho súdu sa odvolací súd vôbec nezaoberal vyššie uvedenou podstatnou a rozhodujúcou odvolacou argumentáciou žalobcov, pri odôvodnení svojho rozhodnutia si tak nesplnil svoju základnú povinnosť jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnať sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Odôvodnenie preskúvaného rozhodnutia odvolacieho súdu nenapĺňa požiadavku koherentnosti a konzistentnosti použitej argumentácie.

22. Absencia náležitého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vedie dovolací súd k záveru, že dovolanie dovolateľov je procesne prípustné podľa § 420 písm. f) CSP a zároveň dôvodné pre procesnú vadu zmatečnosti, dovolateľom týmto nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Dovolatelia tiež dôvodne namietali, že odvolací súd nedodrжал povinnosť viazanosti odvolacími dôvodmi v zmysle § 380 ods. 1 CSP, keď zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. tak, že žalobcovi 2/ priznal sumu o 4.000 eur menej než súd prvej inštancie, pričom však žalovaná v odvolaní nijako nenamietala priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy, namietala len nedostatok príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou a vznikom nemajetkovej ujmy žalobcov. Odvolací súd tak nad rámec odvolacích dôvodov, v rozpore so zásadou rovnosti zbraní posudzoval výšku náhrady nemajetkovej ujmy.

24. Z ustanovení § 363, § 365 ods. 1 a § 380 CSP vyplýva, že súčasťou aktuálnej úpravy odvolacieho konania v podmienkach civilného sporového procesu, založenej na princípe neúplnej apelácie, je (obdobne § 205 a § 212 ods. 1 OSP) povinnosť odvolateľa v odvolaní vymedziť (sformulovať) - ako jednu zo zákonných náležitostí odvolania - dôvody, pre ktoré sa rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za nesprávne, (pre ktoré dôvody zákonodarcia už tradične používa pomenovanie „odvolacie dôvody“). Odrazom splnenia si takejto povinnosti odvolateľa a vyhodnotenia jeho odvolania odvolacím súdom za vecne prejednatelné je potom viazanosť odvolacieho súdu odvolacími dôvodmi, ktorou zásadne treba rozumieť možnosť odvolacieho súdu zaoberať sa v konaní o odvolaní výlučne tými

dôvodmi, ktoré odvolateľ v odvolaní uviedol. Jedinou zákonom pripustenou výnimkou z tohto pravidla je prihliadanie odvolacím súdom ex officio (z tzv. úradnej povinnosti súdu a aj bez namietania odvolaním) na existenciu väd týkajúcich sa procesných podmienok (por. 3Cdo/231/2019). Odvolací súd preto nemá dôvod a ani zákonnú možnosť zaoberať sa inými dôvodmi nesprávnosti preskúmaného prvoinštančného rozhodnutia než tými, ktoré boli odvolateľom uplatnené. V prejednávanom spore preto dovolatelia dôvodne namietali, že odvolací súd nemal dôvod zaoberať sa výškou náhrady nemajetkovej ujmy priznanej žalobcovi 2/ smerom k jej zníženiu, nakoľko z odvolania žalovanej je jednoznačne zrejmé, že jej odvolacia argumentácia sa týkala výlučne nedostatku príčinnej súvislosti medzi dopravnou nehodou a vznikom nemajetkovej ujmy žalobcov, žalovaná v odvolaní nijako nenamietala výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

25. Vzhľadom na zistenie, že v konaní odvolacieho súdu došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej zamietajúcej časti vrátane závislého výroku o náhrade trov konania uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Povinnosťou odvolacieho súdu bude opätovne rozhodnúť o odvolaní žalobcov, dôsledne a náležite sa vysporiadať s relevantnou odvolacou argumentáciou.

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.